

INSTYTUT PRAWA USTROJOWEGO

Opracowanie przygotowane w ramach projektu:

OBYWATELU MASZ PRAWO!

Tytuł opracowania:

Syndykat Regencji w San Marino

(nota informacyjna)

Autor opracowania:

Dr Marcin Łukaszewski

Strona 1 z 5

San Marino posiada jeden z najbardziej unikatowych na skalę europejską system konstytucyjny na kontynencie: począwszy od konstrukcji dwuosobowej głowy państwa, a na specyficznej budowie konstytucji skończywszy. San Marino jest republiką, na czele której stoją wybierani przez i spośród parlamentarzystów Kapitanowie-Regenci, którzy piastują swój urząd wspólnie przez pół roku (kadencje zaczynają się w każdy pierwszy dzień kwietnia i pierwszy dzień października). Niejednoosobowa konstrukcja i krótka kadencja głowy państwa połączona z zakazem bezpośredniej reelekcji, powodować ma ograniczenie ryzyka sytuacji pojawienia się w państwie polityka, który mógłby zbudować sobie polityczne zaplecze odpowiednie do przejścia samodzielnej władzy w państwie. Warto przy tym wspomnieć, że Kapitanowie-Regenci (Regencja) przez stulecia mieli w dużej mierze role, które dziś przypisalibyśmy do głowy państwa, szefa rządu, przewodniczącego parlamentu i ombudsmana. W ostatnich dosłownie kilkudziesięciu latach można dostrzec proces wyraźniejszego rozdzielania funkcji ustawodawczych, wykonawczych i sędziowskich w Republice. W ramach systemu konstytucyjnego elementem, który warty jest zainteresowania jest instytucja Syndykatu Regencji.

Syndykat Regencji – podstawa prawna

Syndykat Regencji (*Sindacato della Reggenza*) jest jedną z najstarszych instytucji w systemie konstytucyjnym Republiki, powstał w 1499 roku. Jego istotą jest złożenie skargi (uwag) na działalność Kapitana-Regenta. Należy przy tym zaznaczyć, że prawo złożenia skargi przysługuje każdemu obywatelowi-wyborcy, który uznał, że dany Kapitan-Regent naruszył normy konstytucyjne poprzez dane działanie lub jego brak w trakcie sprawowania mandatu. Podstawę prawną funkcjonowania opisywanej instytucji stworzyła rubryka XIX Księgi Pierwszej Statutów San Marino¹, w której opisano dość precyzyjnie jak powoływany ma być skład organu odpowiedzialnego za weryfikowanie skarg obywateli Republiki oraz określono terminy odnoszące się do rozpatrywania skarg i postępowania z nimi. W wyniku ewolucji norm konstytucyjnych, w ostatnich kilkudziesięciu latach doszło do uchwalenia kilku aktów prawnych, które zmieniły ustrój Republiki, a pośród zmian dokonano też przeniesienia prawa sądenia osób zasiadających na czele państwa na nowy organ

---

¹ Treść tego aktu dostępny na stronach internetowych parlamentu San Marino: https://www.consigliograndeegenerale.sm/contents/instance18/files/document/16469leggi_-1.pdf, 10.07.2022 r.

państwowy – Kolegium Gwarancyjne (*Collegio garante della costituzionalità delle norme*).

Obecne rozwiązania związane z tą procedurą opisane są przede wszystkim w ustawie kwalifikowanej nr 55 z 2003 roku, która wprost odwołuje się do rozwiązań sprzed 500 lat. Wymagana jest forma pisemna skargi (należy wskazać zarzuty związane z działaniem lub brakiem działania Kapitana-Regenta wraz z uzasadnieniem) i posiadanie przez skarżącego obywatela praw wyborczych. Skarga musi być złożona do 15 dnia od zakończenia kadencji Kapitana-Regenta. Następnie zbiera się Kolegium Gwarancyjne, które stwierdza dopuszczalność skargi, a gdy to zostanie stwierdzone odbywa się rozprawa, której efektem jest wyrok. Syndykat nie ma prawa badania spraw karnych ani cywilnych², gdyż te podlegają badaniu przez sądownictwo powszechne.

Praktyka stosowania Syndykatu Regencji

Bardzo często w źródłach podkreśla się aktywność Syndykatu Regencji w 1944 roku, tj. podczas rozliczania władz w okresie faszystowskim³. W ciągu ostatnich kilkunastu lat pojawiały się kilkakrotnie w mediach informacje o tym, że instytucja ta powinna zostać wykorzystana w związku z naruszeniem prawa przez osoby zasiadające na czele państwa. W 2004 roku Kolegium Gwarancyjne rozpatrywało skargę o naruszenie przez Kapitanów-Regentów prawa, które miało polegać na zarządzeniu głosowania nad ustawą w parlamencie w trybie jawnym (konstytucja nakazywała zarządzenie głosowania w trybie tajnym) – skarga została odrzucona. Kolejną rozpatrywano w związku ze skargą złożoną 14 kwietnia 2011 roku. Jej przedmiotem była również działalność Kapitanów-Regentów jako osób przewodniczących obradom parlamentu. Tym razem zarzutem względem Regencji było złamanie regulaminu izby polegające na poddaniu pod głosowanie kwestii, która przez izbę została już rozstrzygnięta negatywnie. Giovanni Francesco Ugolini i Andrea Zafferani mieli poddać pod ponowne głosowanie wnioski o powołanie szefa banku centralnego, gdy w pierwszym głosowaniu obu kandydatów otrzymało równą liczbę głosów. Kolegium Gwarancyjne uznało winę byłych Kapitanów-Regentów jednocześnie ograniczyło się jedynie do krytyki (*una mera censura morale*) postępowania Ugoliniego i Zafferaniego⁴ i uznania ważności wybranego wówczas szefa banku centralnego.

² M.D. Czornyj, *Ustrój Republiki San Marino*, „Przegląd Sejmowy” 2015, nr 5(130), s. 199-200.

³ *Il Tribunale del popolo*, <https://www.ilrestodelcarlino.it/rimini/cronaca/il-tribunale-del-popolo-1.7488711>, 09.07.2022 r.

⁴ Sentenza 31 maggio 2011, N.8, Sindacato della Reggenza n.0001/2011.

W 2018 roku Kolegium Gwarancyjne odrzuciło skargę parlamentarzystów na Kapitanów-Regentów (Matteo Fiorini i Enrico Carattoni), którzy mieli dopuścić się błędów podczas promulgowania ustawy budżetowej.

Wreszcie w marcu 2021 roku Kolegium Gwarancyjne odrzuciło aż 17 zarzutów na działanie Alessandro Manciniego i Grazii Zafferani, którzy stali na czele państwa od 1 kwietnia do końca września 2020 roku. Skarga została złożona przez grupę obywateli (w tym i parlamentarzystów). Zarzuty dotyczyły naruszania ustaw dotyczących sanmaryńskiego wymiaru sprawiedliwości.

W październiku 2021 roku, Kolegium Gwarancyjne odrzuciło skargę na zachowanie Gian Carlo Venturini, który miał publicznie łamać obostrzenia sanitarne w samym środku pandemii COVID-19 organizując spotkanie w restauracji w dniu objęcia urzędu Kapitana-Regenta (tj. 1 kwietnia). Kolegium Gwarancyjne stwierdziło, że zarzuty wobec Venturini dotyczyły zachowań nienależących do wykonywania funkcji instytucjonalnych, a tym samym nie podlegały rozpatrzeniu w ramach omawianej instytucji.

Ostatnią sprawą podejmowaną przez Kolegium Gwarancyjne w ramach Syndykatu Regencji był wniosek złożony 14 kwietnia 2022 roku, kiedy to Związek Kobiet z San Marino, reagując na doniesienia medialne, zdecydował się wystąpić ze skargą w związku z zachowaniem Kapitana-Regenta Giacomo Simoncini, który miał dopuścić się molestowania jednej z pracujących w budynku rządowym urzędniczki (w marcu, tj. na kilka tygodni przed końcem kadencji Kapitana-Regenta). Kobieta zdecydowała się poczekać ze złożeniem skargi do końca kadencji, by skorzystać z instytucji Syndykatu Regencji, a jednocześnie – jak podają media – by uniknąć zakłopotania w kręgach rządowych⁵. Postępowanie w ramach tego przypadku jest o tyle ciekawe, że chociaż przepisy konstytucyjne wyraźnie wskazują możliwość (czy nawet konieczność) dwutorowości obu postępowań (karne i to w ramach Syndykatu), to Kolegium Gwarancyjne 17 czerwca podjęło decyzję o zawieszeniu postępowania ze względu na toczące się równoległe dwa postępowania karne⁶.

⁵ *San Marino: capo di Stato accusato di molestie sessuali*, https://www.ansa.it/emiliaromagna/notizie/2022/03/21/san-marino-capo-di-stato-accusato-di-molestie-sessuali_439e7b39-37da-4c30-8661-4230ec4cb4c3.html, 09.07.2022 r.

⁶ L. Salvatori, *Ammissibile il Sindacato della Reggenza all'ex Reggente Simoncini*, <https://www.sanmarinortv.sm/news/cronaca-c3/ammissibile-il-sindacato-della-reggenza-all-ex-reggente-simoncini-a222278>, 09.07.2022 r.; *UDS: aggiornamenti sul Sindacato all'ex Reggente Simoncini*, <https://www.sanmarinortv.sm/news/comunicati-c9/uds-aggiornamenti-sul-sindacato-all-ex-reggente-simoncini-a225362>, 09.07.2022 r.; *Caso Simoncini, Uds: "Procedura di Sindacato sospesa, non comprendiamo la ratio"*, <https://www.sanmarinortv.sm/news/politica-c2/caso-simoncini-uds-procedura-di-sindacato-sospesa-non-comprendiamo-la-ratio-a225373>, 09.07.2022 r.; G. Baldessarro, *San Marino, uno dei capi di Stato del Titano accusato di molestie*

Źródła:

Baldessarro G., *San Marino, uno dei capi di Stato del Titano accusato di molestie sessuali*, https://bologna.repubblica.it/cronaca/2022/03/21/news/san_marino_accuse_di_molestie_sessuali_a_uno_dei_due_capitani_reggenti-342297402/, 09.07.2022 r.

Caso Simoncini, Uds: "Procedura di Sindacato sospesa, non comprendiamo la ratio", <https://www.sanmarinortv.sm/news/politica-c2/caso-simoncini-uds-procedura-di-sindacato-sospesa-non-comprendiamo-la-ratio-a225373>, 09.07.2022 r.

Czornyj M.D., *Ustrój Republiki San Marino*, „Przeгляд Sejmowy” 2015, nr 5(130).

Il Tribunale del popolo, <https://www.ilrestodelcarlino.it/rimini/cronaca/il-tribunale-del-popolo-1.7488711>, 09.07.2022 r.

L'accusa di molestia sessuale di cui si discute a San Marino, <https://www.ilpost.it/2022/03/22/giacomo-simoncini-capitano-reggente-san-marino-molestie-sessuali/>, 09.07.2022 r.

Salvatori L., *Ammissibile il Sindacato della Reggenza all'ex Reggente Simoncini*, <https://www.sanmarinortv.sm/news/cronaca-c3/ammissibile-il-sindacato-della-reggenza-all-ex-reggente-simoncini-a222278>, 09.07.2022 r.

San Marino: capo di Stato accusato di molestie sessuali, https://www.ansa.it/emiliaromagna/notizie/2022/03/21/san-marino-capo-di-stato-accusato-di-molestie-sessuali_439e7b39-37da-4c30-8661-4230ec4cb4c3.html, 09.07.2022 r.

Sentenza 31 maggio 2011, N.8, Sindacato della Reggenza n.0001/2011.

UDS: aggiornamenti sul Sindacato all'ex Reggente Simoncini, <https://www.sanmarinortv.sm/news/comunicati-c9/uds-aggiornamenti-sul-sindacato-all-ex-reggente-simoncini-a225362>, 09.07.2022 r.

---

sessuali,

https://bologna.repubblica.it/cronaca/2022/03/21/news/san_marino_accuse_di_molestie_sessuali_a_uno_dei_due_capitani_reggenti-342297402/, 09.07.2022 r.; *L'accusa di molestia sessuale di cui si discute a San Marino*, <https://www.ilpost.it/2022/03/22/giacomo-simoncini-capitano-reggente-san-marino-molestie-sessuali/>, 09.07.2022 r.

Strona 5 z 5

